

Sygn. akt II CK 768/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 sierpnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa E. W. i K. W.

przeciwko B. I., A. H. i S. I.

o wydanie nieruchomości i zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 5 sierpnia 2005 r., kasacji pozwanego S. I. od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1), lit. a), b) i c) oraz w punkcie 2) w części dotyczącej S. I. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powodowie domagali się ostatecznie zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości budynkowej przez troje pozwanych jako współników spółki cywilnej.

Sąd pierwszej instancji uwzględnił w części powództwo w stosunku do pozwanej B. I., natomiast oddalił w całości powództwo wobec pozwanych A. H. i S. I.

W następstwie uwzględnienia apelacji powodów Sąd drugiej instancji wyrokiem reformatoryjnym zasądził solidarnie od wszystkich pozwanych, w tym także od pozwanego S. I., na rzecz powodów kwoty określone w pkt 1 lit.a) i b) sentencji wyroku oraz w pkt 1 lit.c) i w pkt 2) zasądził od pozwanych koszty postępowania.

W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny stwierdził, że każdy z pozwanych był współnikiem spółki cywilnej „P.(...)”, bez względu na przyczyny przystąpienia do tej spółki i stopień aktywności w niej, a która to spółka zawarła z powodami na czas określony umowę najmu ich nieruchomości budynkowej. Nadto Sąd ten ustalił, że pozwani S. I. i B. I. utworzyli spółkę cywilną „K.(...)” i spółka ta, kontynuująca działalność spółki „P.(...)” na nieruchomości powodów, nie została rozwiązana. Powołując się na art. 864 k.c. Sąd odwoławczy uznał, że pozwani A. H. i S. I. odpowiadają solidarnie z B. I. za zobowiązania wynikające z działalności ich spółki cywilnej „P.(...)”, podzielając ustalenia Sądu pierwszej instancji, że od dnia 1 listopada 1998 r. do dnia 12 kwietnia 2000 r. pozwani korzystali z nieruchomości powodów bez tytułu prawnego. W ocenie Sądu Apelacyjnego żądanie powodów znajdowało uzasadnienie w art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c., z tą zmianą, że obowiązek zapłaty wynagrodzenia obciążał stosownie do art. 864 k.c. solidarnie wszystkich pozwanych.

Pozwany S. I. wniósł kasację zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego ale wyłącznie w części dotyczącej odnoszących się do niego rozstrzygnięć.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. i art. 864 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie do pozwanego S. I., twierdząc, że nie był on posiadaczem przedmiotowej nieruchomości i nie może być zobowiązany do zapłaty za korzystanie z niej. Zarzut błędnej wykładni art. 865 § 2 k.c. uzasadniono przyjęciem, że przy zawarciu umowy najmu uchwała współników może być zastąpiona wiedzą o zawarciu umowy i zgodą na jej zawarcie. Z kolei zarzut błędnej wykładni art. 65 § 1 k.c. uzasadniono przyjęciem, że wiedza o zawarciu umowy oraz milcząca zgoda są tożsame z oświadczeń woli współników o zawarciu umowy w ich imieniu.

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej pozwany S. I. zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie ustalenia oderwanego od materiału dowodowego, a mianowicie że pozwany ten był stroną umowy najmu i że korzystał z przedmiotu najmu po wygaśnięciu umowy.

Skarżący podkreślił w uzasadnieniu kasacji, że po 31 października 1998 r. korzystanie z nieruchomości bez tytułu prawnego kontynuował K.(...) s.c., a pozwany S.

I. nigdy nie był współnikiem tej spółki, o czym świadczy treść dwóch dokumentów w postaci pism UM w S. z dnia 16 marca 1999 r., i z dnia 14 lutego 2002 r., z których wynika, że współnikami tej spółki była pozwana B. I. wraz ze swym mężem K. I.

Nadto pozwany S. I. wywodzi, że powodowie nie wnoszą roszczeń za okres sprzed 1 listopada 1998 r., a więc okoliczności dotyczące tego okresu nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia o żądaniu powodów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja zasługiwała na uwzględnienie wobec oparcia jej po części na usprawiedliwionych podstawach.

Zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w stopniu mogącym mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Sąd odwoławczy poczynił bowiem ustalenie, że pozwany S. I. utworzył z pozwaną B. I. także spółkę cywilną „K.(...)”, która kontynuowała działalność spółki „P.(...)” na nieruchomości powodów. Nadto Sąd Apelacyjny stwierdził, że w pełni podziela i czyni własnymi pozostałe ustalenia Sądu I instancji, w szczególności m.in. co do tego, że od dnia 1 listopada 1998 r. do dnia 12 kwietnia 2000 r. pozwani korzystali z nieruchomości powodów bez tytułu prawnego.

Skarżący trafnie wywodzi, że ustalenia te, w zakresie dotyczącym jego osoby, pozostają w sprzeczności z wskazanymi w kasacji elementami materiału dowodowego, co uzasadnia zarzut braku wszechstronnego rozważenia tego materiału.

Po pierwsze, jednym z zaaprobowanych przez Sąd odwoławczy ustaleń Sądu I instancji jest ustalenie, że od dnia 1 listopada 1998 r. pozwana B. I. (a więc nie wszyscy pozwani) korzystała z przedmiotowej nieruchomości bezumownie.

Po wtóre, zasadnie twierdzi skarżący, że nigdy nie był współnikiem spółki cywilnej „K.(...)”, trafnie wskazując w kasacji na treść dokumentów w postaci pism UM w S. oraz dokumentów w postaci zaświadczeń o wpisach do ewidencji działalności gospodarczej dotyczących współników tworzących Spółkę „K.(...)”, wśród których widnieją tylko pozwana B. I. oraz K. I., a nie pozwany S. I. Skoro więc Sąd Apelacyjny ustalił, że spółka „K.(...)” korzystała bezumownie z nieruchomości powodów, kontynuując działalność s.c. „P.(...)”, to korzystającymi z nieruchomości bez tytułu prawnego mogli być tylko ujawnieni w ewidencji działalności gospodarczej jej współnicy, ustalenia kręgu których dokonał Sąd Apelacyjny z naruszeniem wynikającego z art. 233 § 1 k.p.c. obowiązku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Zasadność zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wywołuje skutek w postaci braku poprawnych ustaleń faktycznych mogących stanowić stabilną podstawę dla

stosowania prawa materialnego. Wobec powyższego za zasadne uznać należało również zarzuty naruszenia art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. i art. 864 k.c. przez ich niewłaściwe, bo obecnie co najmniej przedwczesne, zastosowanie w odniesieniu do osoby pozwanego S. I. Dla zastosowania wobec skarżącego przepisu art. 864 k.c. jako podstawy jego odpowiedzialności za zobowiązanie spółki niezbędne jest bowiem uprzednie ustalenie, że pozwany ten w okresie powstania zobowiązania za które ma odpowiadać, był współnikiem tej spółki cywilnej, która bezumownie korzystała z nieruchomości powodów. Z kolei uznanie przepisu art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. za materialnoprawną podstawę uzasadniającą żądanie powodów wobec pozwanego S. I. wymagałoby istnienia jednoznacznego ustalenia, że pozwany ten korzystał z nieruchomości powodów jako jej samoistny posiadacz w złej wierze. Tymczasem w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku brak jest takiego ustalenia, co przesądza o trafności zarzutu kasacji niewłaściwego zastosowania wymienionych przepisów k.c. wobec skarżącego, bowiem ich subsumpcji Sąd Apelacyjny dokonał co najmniej przedwcześnie, a to wobec braku niezbędnych ustaleń odpowiadających elementom hipotez zawartych w tych przepisach norm prawnych.

Nie można natomiast uznać za przesądzające o wystąpieniu usprawiedliwionej pierwszej podstawy kasacyjnej pozostałych zarzutów zgłoszonych w ramach tej podstawy kasacyjnej. Zarzuty błędnej wykładni art. 865 § 2 k.c. i art. 65 § 1 k.c. okazały się chybione z dwóch przyczyn. Po pierwsze Sąd Apelacyjny nie dokonywał wprost interpretacji norm prawnych zawartych w wymienionych przepisach, a po wtóre, nawet hipotetyczne tylko przyjęcie zasadności tych zarzutów nie mogłoby mieć żadnego wpływu na wynik rozstrzygnięcia, bowiem poprawność wykładni i zastosowania obu przepisów objętych zarzutem naruszenia miałyby znaczenie jedynie dla oceny ważności umowy najmu, łączącej strony tego sporu do końca października 1998 r. Tymczasem przedmiotem żądania powodów było zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości, a więc za korzystanie z niej w okresie już po wyekspirowaniu umowy najmu zawartej na czas oznaczony.

Wobec uznania kasacji pozwanego S. I. za opartą na usprawiedliwionych podstawach w odniesieniu do części spośród zgłoszonych w niej zarzutów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, działając na podstawie art. 393¹³ § 1 k.p.c., znajdującego w niniejszej sprawie zastosowanie z mocy art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2005 r. Nr 13, poz. 98).